

ԲԱԺԱՆՈՒ ԿՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար
 ստրեկան 12 թ.
 վեցամսեայ 6 "
 Արսասահմանի
 համար ստրեկան 15
 վեցամսեայ 8
 Ամերիկայի համար
 ծարեկան 3 թ.
 վեցամսեայ 1.50 "
 ԿԱՆՏՈՒԿ ՎՃԱՐՆԵՐԻ

Մանուգրան տոյր ստա-
 ձին երեսին համար 40 ս.
 զակ վերջին երեսի հա-
 մար 20 ստրեկան է. երեքին
 աւելի սեղաններու համար
 20 ստրեկան կը լինայ :

Վառնայի համար ձեռքի 10 ստրեկան

ՇԱԲԱԹ

Շաբաթի և Կրոնի օրերի
 հետքերու օրերու համար

Редакция на вѣстникъ
 «Шаржумъ»
 Варна
 Редакция du journal
 «Charjourn»
 Varna (Bulgarie)

Կրոնի և Կրոնի օրերի

Արսասահմանի ձեռքի

(20 ՍԱՆԹԻՄ)

Պուշկարիոյ համար ձեռքի

× 15 ՍԱՆԹԻՄ ×

ԼՐՈՒԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿՐ ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՒԹԻ ԶՈՐԻՔՇԱՐՔԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ԹՐԵՐԸ

ՇԱԲԱԹԻՄԻ ԼՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԻ ԳՐՈՒՆՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԵՏԻ Է ԿԱՆԵՆԻՆ ՎՃԱՐՆԵ

ԵՐԹԱՍ ԲԱՐՈՎ

Ի: ընկեր Գ. Յ. Մ. ին

Հայրենիքիդ զով զեփի ուր հրա-
 տապ
 Սանդ, սէր, եռանդ մէջդ ծըլուց.
 հեռացար...
 Պանդուխտ եղար... ո՛հ կրեցիր
 շատ տագնապ,
 Ե՛լ, ալ թա՛ւ է, թո՛ւր դէպի մեր
 աշխարհ :

Լեռներ, ձորեր, քար, ապառաժ
 քեզ ընկեր,
 Վարդ, մանուշակ, հերոսի կեանք,
 ո՛հ գողարկի.
 Գուրգուրալով քեզ ձօնեն խանդ ու
 սէր...
 Եւ մերթ ժպտի մեղամաղձոտըն,
 յաստիկ :

Հերի՛ք, հեռու հայրենիքէդ կը
 թափառիս,
 Հեռու կարօտ ծրնողացդ համ-
 բուրէն,
 Պանդխտութեան լուրթ թաւուտին
 տակ հիւճես.
 Ե՛լ, Հայրենի՛քդ, ե՛լ, կը կոչէ
 քեզ նորէն :

Գընա՛, թըւի՛ր, մի՛ զլաւար
 քո սրիւն.
 Գընա՛ լուծել վրէժը մեծ գարնի ուր,
 Սրբագործել Սուրբ դատը խեղճ
 հայուն
 Որ կը հիւժի իբր ծերուկ ալեւոր :

Ե՛լ, մի՛ վախճար, բանտ, սոսկ
 և մահ են ընկեր
 Հերոս հայուն—նպատակդ է բարի,
 Հերի՛ք կարգաս քո եղբարցդ քա-
 շալեր
 Գնա՛, կռուէ իբր զինուոր քաջ,
 արի :

Գնա՛, նետուի զայրենիքիդ գոգ
 կրկին
 Գնա՛, թո՛ւր լեռներու ծոց և
 կռուի՛ր,
 Գնա՛, սակայն յիշէ անցեալն սր-
 տագին
 Երբոր՛ զգաս ու ճաշակես զով զե-
 փուռ :
 Այ՛ն ու Պե

Վառնա 26 մարտ

ԱՆԿԵՂԾ ԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Սմբողջ բուրգար ժողովորդը
 ելեքարականացած վիճակի մէջ
 է. մի քանի օր է որ կուսակցա-
 կան յարձակումները գոյութիւն
 չունեն բուրգար վարիչ մամուլի
 մէջ. Սմեն մի բուրգար զբաղված է
 մի մտքով միայն. պաշտպան հան-
 դիսանալ Պոլսոյ է քղարխին, որը
 ամենակտրուկ կերպով հակառա-
 կում է Սուլթանին Սերբ ֆիրմի-
 անին Սկիւբի թեմուս, ուր գրե-
 թէ սերբ չըկայ. Միտրապոլիտ
 կարգելու :

Ինչպարիայի բոլոր կուսակ-
 ցութիւնները պետերը, որոնք
 առօրեայ կեանքի մէջ, իրենց
 ներքին խնդիրների պատճառով
 անհաշտ հակառակորդներ են,
 այս խնդրի առթիւ միացան և
 հաւաքական հեռագիր զրկեցին
 Պոլսոյ էքղարխին յանձնարարե-
 լով անդրդիւնի մնալ իր բռնած
 դիրքի մէջ և խոստանալով ամ-
 բողջ Ինչպարիոյ աջակցութիւնը :

Ինչպար քաղաքական գործիչ-
 ների այս միահամուռ և ապե-
 տական քայլը գալիս է ապացու-
 ցանելու այս փոքրիկ ժողովրդի
 մեծ և փոքր հակառակորդներին,
 որ Ինչպարիայի կուսակցական-
 ները, որչափ էլ օր իրար առե-
 լես լինեն, այնու ամենայնիւ
 հայրենիքի շահերը վտանգված
 միջոցին պատրաստ են կուսակ-
 ցական փձուն խնդիրները մի
 կողմ նետել ու ամբողջ ժողովրդը
 ելեքարականացնել հայրենիքի
 շահերը պաշտպանելու համար :
 Մենք, Ինչպարիայում ապրող
 հայերս, որ միշտ առանձին ցաւ
 ենք զգացել մեզ եղբայրարար
 հիւրասիրող այս փոքրիկ երկրի
 ներքին պառակտումների հան-
 դէպ, ամենամեծ հրճանքն ենք
 զգում բուրգար քաղաքական գոր-
 ժիչների այս ազնիւ քայլի հան-
 դէպ և անկեղծօրէն ցանկանում
 ենք որ Ինչպարիայի զաւակները,
 ինչ քաղաքական կուսակցութեան

պատկանելիս էլ որ լինեն, միշտ
 այս նախանձելի բարձրութեան
 վրա մնան. որովհետեւ Ինչպար-
 րիայի բարձրութիւնը միայն էր
 կարող և ընդունակ պետական
 մարդկանց անձնուէր, ու անձ-
 նական նեղ նկատումները զոհե-
 լու ընդունակ պատկանելի միա-
 ցած գործունէութեան մէջ է կա-
 յանում :

ՎԱՐԴՈ

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂ ՆԵՐԸ ԵՒ ԵՐՐՈՊԱՆ

Մտերու Մօնաքոյի մէջ տեղի
 ունեցաւ համաշխարհային խաղա-
 դաւէրներու համաժողովը : Այդ
 ժողովին Եւրոպայի Հայ Ռեսան-
 զական Միութեան կողմէն պատ-
 ուիրակ զացած էր Պրո Արմէնի-
 ապի Խմբագրիւնը ինչ որ, պ-
 Բիէն Գիտո :

Պ. Քիառ ժողովին մէջ իրեն
 յատուկ վարպետութեամբ պաշտ-
 պանած է հայերու դատը, և
 ձուլված եւրոպական մեծ պե-
 տութիւններու շնական անտար-
 բերութիւնը շանդէպ Սուլթանի
 գործած գազանութիւններուն :

Ժողովականներէն մին, Նովի-
 քով, յայտարարած է որ եւրո-
 պական անտարբերութեան գլ-
 իսաւոր պատճառը այն է թէ՛ կը
 վախճուի աւելի մեծ փոթորիկ-
 ներէ, եթէ հայկական խնդրի
 լուծումը խոստովանուի պահանջ-
 ուի Սուլթանէն :

Պ. Քիառ առ առարկութիւնը
 ջրելու համար օրինակ բերած է
 կրէտէի ազատութիւնը, որ տեղի
 ունեցաւ ֆրանսական կառավար-
 ութեան առաջարկութեամբ և
 ոչ մէկ քաղաքական բարդու-
 թեան պատճառ եղաւ :

«Լեօօրպէէն» վերջին թիւին
 մէջ ընդարձակ յօդուած մը կայ
 Ժընէւի մէջ տեղի ունեցած Հայ
 Ռեսանդական Համադումարի մա-
 սին : Ատոր թարգմանութիւնը

հոս զեականութեան սեւորդ կը հա-
 մարենք, որովհետեւ քնարժու-
 արգէն, օրը օրին, նոյն տեղե-
 կութիւնները հազարեց հայ ըն-
 թերցողներուն :

Յնչպէս կը տեսնանք Եւրոպայի
 Հայ Ռեսանդական Միութիւնը
 կարճ ժամանակի մը մէջ կրցաւ
 ինքզինքը Եւրոպայի ճանչնել
 և զարգացած անկեղծ մասին
 համակրութիւնը գրաւել : Ռես-
 նդական Միութիւնը գործնակա-
 նապէս ապացուց որ առանց
 պաշտօնական դիւանագէտ մը ըլ-
 լալու, առանց յեղափոխականի
 տիպոսը կրելու, կարելի է Եւ-
 րոպայի համակրութիւնը դէպի
 հայ ժողովուրդը գրաւել, կարելի
 է Եւրոպայի մէջ ի նպաստ հայե-
 րու հանրային կարծիք ստեղծել
 կուրախանանք, և ոչ ու կորով
 կը մաղթենք մեր երիտասարդ
 ուժերուն ապագայի հայ քաղա-
 քացիներուն :

ԳԷՏ

ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՂԱՓՈՒՍԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՄԵՋ

Մեր խառն տարրերից կազ-
 մված յեղափոխական մարմիննե-
 ռում գիտցիւկիւնան, (կարգա-
 պահութիւնը) միշտ-խախտ և
 թերի է եղել, Սմեն մի անկար-
 գապահ պարզ կամ կարեւոր գոր-
 ժիչ իր թէ՛քը ուղածի պէս վար-
 վել է, հ մուլված և հաւատա-
 ցած լինելով որ միշտ պաշտպա-
 նութիւն կը գտնի այս կամ այն
 սիրող, բայց պաշտօնի մէջ գա-
 նվոյ յեղափոխական գործիչնե-
 րից կամ մարմնից :

Ես լաւ յիշում եմ այսպիսի
 բնորոշ գէպեր. մի պատ-
 գամատարական ժողովի որոշումով
 մի գործիչ կամաւոր կերպով
 անձն է առնում զնախնամատան,
 մի շատ կարեւոր խնդիր կար-
 գադրելու համար, Այդ պարունը
 ճամբու ծախքը տրանում է և
 ճամբա ընկնում. պաշտօնական

նամակները սկսում են գրկվել... Բայց երեւակայեցէք որ գործիչը փոխանակ անէին զնա...

Եւ այդ անկարգապահ գործիչին պայտօնապէս սչ մի դիտողութիւն չէ լինում:

Կործր վիճում է. կարեւոր ու մեր դուր տեղը ձերբակալութիւն, աշագին գումար դուր տեղ վատնրիում է:

Այս տեսակ անկարգապահութեան, անտեղի թուլութեան օրինակները շատ շատ են մեր յեղափոխական կեանքի մէջ:

Ինչու չ'են պատժում այդ տեսակ անկարգապահները, ինչու չ'են յանդիմանում: Երբ յանձնուեալ մարմինները մեծ մասամբ կազմված են ոչ ապստամբ մարդկանցից:

Ոչ յեղափոխական մարդկանց չ'ամար արգէն եր իրը չ'մանելը:

մի արտակարգ քաջութիւն է համարվում, և իրենք երբեք այդ շնչին քաջութիւնից էլ դուրս չ'են ինչպէս ուրիշներն ստան:

Այս տեսակ անկարգապահութիւնը յեղափոխական մարմիններին օտար քանդում է. կորչում է կորովը, գործը շրտնում է քաջութիւնը և անձնաճշտութիւնը:

Պատահում են գործիչներ որ յանձն են առնում՝ զնալ երկիր գնում են սահմանադրութեամբ մնում ամբողջութեամբ, տարիներով և ապրում կազմակերպութիւններին հաշուով և րիւնց երկիր չը մտնելը արգարացնում են զանազան, զուտ ապստամբի համար գոյութիւն չունենցող պատճառներով:

Ոչ, ոչ, ազգային հերոսը, զուր պիտի հեռանա. դուռն հետոնաթէ չէ, և ալ գանձապետութեան կը հրաժարիմ եւ իմ յանձնարարութեան կը պահանջեմ:

ԴԺԳՈՅԸ

Եւ եղև ստուտ, օրուսաշարքսթու. ժողովեցան մուկը եւ խորհուրդ արարին:

Սաղար, ա թո՛չ ըրիք, ես չէի ըսեր որ զիս նախագահ մի ընտրէք:

Դուք սգոտուելէն վերջը տունը ինչ կուզէ թող ըլլայ, միջամտեց նանէն:

Սարգիսը իր տարածամեայ հիւրերին ներսի սենեակը տարաւ եւ խոզ ընց նստել:

Ամենքն էլ նստեցին, մի քանիսը թախտի վրայ, մի քանիսն էլ ուղղակի յատակին:

Վահէն, գիմելով Սարգիսին ասեց. — Զիմա մեր տունը այրվում է:

Մենք ապաստված ենք, ոչ ոք չը նրկատեց մեր այս տեղ գալը. այնպէս որ մենք բոլորովին ապանով ենք:

ճիշդ է, ես ծնած եմ միայն եւ միայն նախագահ ըլլալու համար, բայց այնպէս զէջ է. նախանձողներս շատ են. ես անբիծ մնացած եմ. եւ սառն թէ մաքուր ըլլալուս համար է, այլ որովհետեւ ամբողջովին սեւցած եմ:

Բայց չ'մտ ծար մը պիտի գտնանք, պիտի յայտարարուի որ ես միւլթեան նախագահը չեմ:

Ուրիմն, առարկեց զժգո՛ր, այնպիսի յայտարարութիւն մը ասանք թերթերուն որ չը հասկցուի թէ արդեօք իմ նախագահութեան ձեռք անպատուութիւն կը բերէ՞ք:

Մ. — Ես ալ գէտեմ, շատ աղէկ, միտքերան աղաղակեցին մուկերը. պարուն մինչդ նախագահ, յայտարարեցէք, ինչպէս կուզէք:

Ու զժգո՛ր, պիտեքը պորտով Մուսալան ձեզքեց անցու գէտի թերթի մը խմբագրութիւն:

ԲԱՐԻՉԻ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆԵՒԷՆ

Երէկ հինգշաբթի տեղի ունենալու էր Պ. Պ. Իսկէնտէր Գալիպոլիտի ղեկավարութիւնը Բարի-զի վերաքննիչ ատեստիւն առնելու երկու դատավարները որոշեալ ժամերուն ներկայ պտնուած են արգապէտք է գնանք մեր շուր րնկերներին իմաց տալու, որ ամեն թաղում պատրաստ լինեն:

Իմ կալծիքովս, պատասխանեց Սարգիսը, աւելի լաւ կըլլայ որ դուն պարուն Վահէ եւ Տիկին Զարուհին այս գիշերը, նոյն իսկ Էմա քաղաքէն դուրս ելլաք, այս երկու կրտսերներուն հետ միասին, Կատալոնի թերթերը միայն ձեզ կը փնտռէ եւ ձեզ կուզէ ձերբակալել:

Իսկ ձեր ձերբակալում դեռ շատ վաղաժամ է. դուք կրնաք դեռ շատ օգտակար ըլլալ, Կատարածէն մի վախցէք. մենք սլ կրնանք գիմաղրել, ի հարկէ որչափ կարող ենք: Մենք ձերբակալուելուք ալ. նորէն գործը կը շարունակուի. բայց եթէ դուք կամ ձեզի նը մանուկ ձերբակալուին, գործը շատ պիտի վաճառուի, դուք կրնաք մեզի նմաններ շատ գտնալ, բայց մեր երկիրը ձեր նմանները շատ քիչ կուգան:

րու թեքն պալտախն մէջ, սպասելով որ իրենց կարգին դատուին. Սակայն դատարաններն այնքան գործունին կղեր այդ օրը դատուու որ մեր երկու հայերուն լուր կը արուի թէ իրենց խնդիրը յետաձգուած է ու թ օրով: Սուրբն ու թ օրէն դարձեալ պիտի խօսուի Հայոց մասին Բարիզի, . . . դատարաններուն մէջ:

Փաստականին ճանուցիւնը նաեւ թէ այս շարթու՛ ապրիլ 11ին Բարիզի Կրան-Թ'Օրիտնի մեծ դահլիճի մէջ տեղի պիտի ունենար Բարիզի Հայոց գաղթականային մէկ ժողովը. Մեկ կիմաղնին թէ այդ ժողովը ալ յետաձգուած է: Այդ առթիւ երեկ հեւտեալ սպագորուած ատման ստացանք:

«Մի եւ նոյն պուճարու մը տեղի պիտի ունենայ մտ օրէն, որուն թուականը եւ տեղը ձեզ պիտի ծանուցուի վերստին.»

Ստորագրած է Մ. Կալիպոլիտի Բարիզ 8 ապրիլ 1902 թ.

Ինչպէս կը տեսնաք Բարիզի հայերն անգործ մընալ շե՛ն սիրեր . . .

Վերեւի տոմսակի մէջ յիշատակ հիւանդացած ատեստախօսը, մեզ կիմացնեն թէ Պ. Պ. Էմա Փաշալեանն է: Այդ պարունը որ իւր հրապարակագիր յայտնի է արեւմտեան հայ մամուլին մէջ, կըսեն թէ 8-10 օրերէ ի վեր կը տեսայի տղիքներու բորբոքումէ մը: Երեք օրերէ ի վեր իւր բարեկամներէն հայ բժշկի մը շնորհիւ մտած է հիւանդանոց: Կրտսեր թէ պր. Փաշալեանի վիճակը բաւական ծանր է եւ գուցէ պէտք լինի զայն վերաբուժական գործողութեան մը ենթարկել: Կրտսեր թէ մասնագէտներու եւ հայ բժիշկներու ղշտական խնամքներու շնորհիւ յարգելի գրագէտը քիչ օրէն հիւանդանոցէն դուրս կելի սպաքինած եւ ամեն վտանգ զերծ:

Մեզ կիմացնեն թէ անցեալ շարթու Լ. Նարայէ Բարիզ եկեր եւ Սնկլո-Արմէիտն (անլլո-Հալիպոլիտ) մի-

Ոչ, ընդհատեց Վահէն. ես երբէք չեմ հեռանալ այստեղից, ձեզ նմանները աւելի սուղ են. դուք երկրի մարդիկն էք. ամեն պատմանի հետ ծանօթ, ամեն մի օտարերկրեայ հայի դուք կարող էք օգտակար դարձնել. եթէ այդ հայը անհեղձօրէն ուզում է այս երկրի փրկութեանը ծառայել:

Ես անկարող եմ ձեզ թողնել այս կրակի մէջ եւ հեռանալ. ես անընդունակ եմ իմ կեանքը եւ կիող կեանքը օգտակար վրա մտածելով այս տեղից փախչել, երբ համոզված եմ թէ ամեն վարկեան ձեզից հազարներ ի հեանքը վտանգի մէջ է:

Բարիզի մէջ պիտող սղաճարող իրարանցումը ինձ համար է. ինձ են ռազմ ձերբակալել. իմ ներկայութիւնն է որ կառավարութիւնը փախապաղեցիլ է: Սակեթ փախչեմ, ձեզ համար աւելի վտանգաւոր է. վիճեր ձեզ նեց պէտք է լուծեն. եթէ ես ձեռք ընկնեմ կամ թէ սպաննեմ, կառավարու-

Թեան անդամներէն մի քանի հոգիներ եւ ճաշի հրաւիրոր են բարեգործակ հայերէն մի քանին : Երկու օր յետոյ Հայերն ալ, քաղաքավարութեան համար, Անդրկապիտանը ճաշի հրաւիրած են : Այս հարկերով ժամանակ ընկած արար «կենաց» ներատաղանքով են եւ փոքրիկ ճասեր խոտով են : Ներկայ գտնուող հարկէն մէկն ալ ուզեր է ճաշ արար տանել : ու արտասանած է եւ անդ լիցի հիւրերու առջև Անդրկապիտանը զարնելու եւ անոր քողաքակտանութիւնը Հայկական խնդրոյ առթիւ քննադատելու եւ նախատելու . . . քաջութիւնը ունեցած է : — Սակայն ինքն ալ քանի մը հեռաւանս եւ հիւրասիրութեան յարգը ճանչցող Հայերու կատարանայ արժանացիր է . . .

Ս. Մ. Գալիսի րիկ
Բարիկ, 12 Ապրիլ 1902

ՆԱԽԱՅ ԳԱՐՄԱՆ-ՏԱՃԿԱԿԱՆ
ՈՒՆՉՄԱՆՍԻՆԻՑ

23 յունիս 1902

Ստորագրում լուր է պատում, որ Մարշիմոնի հպատակ ասորիները յարձակում են գործել քրդերի վրայ եւ մեծ կոտորած են արել : աւերել են 4 քրդական գիւղ, սրի անցկացնելով բոլոր ընտանիքներին՝ մեծ ու փոքր, մտ 25 կիւն եւ աղջիկ էլ, ամենաընտանիքները, գերի են վերցրել : մանրամասնութիւնները պակասում են :

Սալ աղ է դ ու մ օրէցօր խոտութիւնները աւելանում են : անդրոյն կառավարիչ միւլթէսարիֆը յայտնի Ձէքի փաշայի եղբայրն է, որը ընթանում է իր եղբոր սպանութեամբ : Միւլթէսարիֆը լարած է պարսիկ հիւպատոսի դէմ, այնպէս որ այս վերջինը ստիպւած է իր մարտիկներով ու զէնքով պաշտպանուել : Միւլթէսարիֆը հրապարակի վրա ծեծել է աւել Հիւպատոսի գրագիրն ու ծառաները, մտադիր են եղել մինչեւ անգամ ծեծ

ծծել Հիւպատոսին : բոլոր միջամտել են ու չեն թող տուլ : Ամեն մի պարսկահպատակի շարժումն են եւ մի քանիսին բանտարկել են : Անցեալ շաբաթ մի հայ աղայ գիւմիլ էր պարսկական Հիւպատոսին անցազիր խնդրելու : Պարսկաստան գնալու համար կառավարութիւնը հետեւում է սոցալին, գտնում ու բանան է գցում :

Համիդիէները քոճիկները դադարեցնելու ու նրանց զէնքերը հաւաքելու մասին եղած լուրերը շատանում են : անց տեղ զէնքերն ինտրզէն առել են : թէ ի՞նչ գաղտնիք է դա : դեռ ես չի պարզեմ :

Տաճիկ կառավարութիւնը չի գաղտնիք իր խորամտնակ ուժերը առաջ տանելուց : նա շարունակ լայնում է յիմար ու միամիտ քրդերը՝ ազան, պէյն ու ցեղապետները իրարէն դէմ, կուցնում է ու վերջը ստիպում է նրանց զիմելու (իրենց, տաճիկները աւսածի նման) լաստիկի (տաճիկական) գատարանին, այնպէս որ նրանց խնդիրը յանկայածին չափ երկարում ու ձգում է : քրիզ ազան ու պէյը ստիպում են ամիսներով քարշ գալ հիւր մէ թի զոնելը, եզրաւորով սուլթանական պաշտօնեաների արեսի րհրանները :

Աչնան սկզբում էր, երբ նպատակով պատահած քրդական կառից յետոյ, քրդերը Վան գնացին դատի, մինչեւ օրս էլ, այս մի քանի ամառ ընթացքում, ոչ մի հարց ու փորձ չի եղել, ու նրանք, երկու դատարանները, արտուում են դռնից դուրս փոքր վատնելով : Գրանցից մի քիւրդ պէյ խելօք է գտնել ստելու որ ոգուշմանը այս դուռը չդիմի ե ոչ մի հիւանդ՝ տաճիկ դեղով չը ըծչիլիս : և դրանց նման հազարաւորներ : Ոչ մի մամանակ չի լինում, որ թիւրք գատարանից

պակաս լինի քիւրդը—նրա վէճն ու դատը : Տաճիկ պաշտօնեաները սիրում են զրաւած լինել զալմաղալով—միմիայն այնպիսի զալմաղալներով : որ իրենց փորիցաւ կը հոգայ :

Վանում առիկ են մի քանի քիւրդ պէյերից : նոր սխառէմի հրացաններ, նրանց (համիդիէները) այնքան զիմուսներին տաճիկ կառավարութիւնը ասարկում է թէ ամենք կոտորածներով ժամանակ հայի իրց էլ այդ պիտի զէնքեր ենք առել, նրանց մասին եղած հարց ու փորձի ժամանակ, ձեր խնդրոյն էլ կը նա յինք : յիմար քիւրդերը սպասելով սպասում են դեռ, թէ իրենց հրացանները պիտի վերապարձեն :

Տաճիկները շարունակում են իրենց ինտրզիները պարսիկներին դէմ : Բայց զէնքի կառավարիչը շարունակ գրգռում է քիւրդ ցեղերին, որ գնան ու պարսկական սահմանները աւար բերեն : Փաշան ստել է, որ լիցի պիտի սալ տաճիկ զինուորներին տալով գնալ պարսկաց սահմանում, մի քանի ժամ հետո արտիւն վրայ պէտք եղած աւերումներ գործելու : Այս բոլորը առաջ է գալիս միւլթէսարիֆի և պարսկասահմանազիլում ապրող պարսիկ Փաշախանի միջն բարձրած ատելութիւնից, հէնց դրա համար էլ միւլթէսարիֆը շարունակ աշխատում է վէճի ու խռովութիւններին տեղի առնու պաշտօնապէս տաճիկական զօրքերը այդ տեղ ու պարկել իրենց բարբարոսական քաջութիւնը ի գործ դնելու համար :

Պարսիկ կառավարութիւնը ընտել չի մտածում թէ միւլթէսարիֆը ի՞նչ է սարքում իր զլխին : Խեղճ պարսկասահմանաբնակ բուսաններին յիմուկած է տանել իրենց սեւ ճակատագրից : օրէցօր վտանգը ստիպանում է :

Ձէքի փաշայի եղբայրը ինքնազլուխ գործելու եւ միջից գորս գալու քաջ լիւնն ունի :

ԳՐՕՇԱԿ
— 0 —
Պուրկազ, 1 ապրիլ 1902

Ձեր յանձնարարութեան համաձայն հետաքրքրուեցայ պաշտակցական զիմակի սակ հայաստանցիներ սահմանազուխ զրկելու խնդրով :

Աւաղ, դառն իրականութիւնը է : Վերադարձողները մաքուր հայ թիւեր են եւ շարաշար կանիծեն զիրենք ճամուղը :

Այդ խաբեքան ինքն ալ պիտի երթայ, եւ ինչպէս կը լսեմ կուզէ պաշտակցական կարեւոր անձէ մը յանձնարարական ստանալ :

Արդեօք հաւատանք :
Դաշնակցական մը

ԲԱՅ ՆՄԱԿ
ՏԵՐ ԴԱՐԻՊԵԱՆ ՀՕՐ

«Շարժում» 396 թուոյն մէջ պատասխանից կարգացի, ցաւալի է բաւ թէ, ձեր գրածը ոչ թէ պատասխան, այլ լուր քարոզ մըն էր : հետո պատասխանի գոյն ունենայէ :

Հետեւաբար այս է իմ վերջին խօսքը :

Քանի որ կըսէք թէ պաշտօնից է համերաշխութիւն ու սէրը միշտ վառ պահել այն հասարակութեան մէջ ուր կոչուած էք ծառայելու, ինչու ուրեմն երբ քաղաքս կը գտնուէ իք եւ ինչոյն վերահասու եղաք, այդ համերաշխութիւնը չը զոյսցուցիք ինչպէս որ կըսէք :

Գործեալ կըսէք թէ՛ «չեմ կրնար ու եւ է կրօնական խարութիւն դնել իմ ազգակիցներու մէջ» : կարծեմ թէ մենք ձեզ քողաքական կամ կաթիլի ըլլալուն համար չէք որ ակնարկած էինք : այլ որովհետեւ խաչագող մըն է : Վարձքի մը փոխարէն ձեզ սուած դիւրութիւնը զոր ըրած ըլլալ մեծ բան մը չը նշանակեր իր ճակտի խարանը չը կրնար սրբել : Մամբրէն եւ Չամբրէն ալ շատ մը հայերու բանտերէ ազատուելուն պատ

թեան բարկութիւնը կիկնի, քաղաքացիներին մեծա չի հասնել :

Երկուսից մէկը կամ ես էլ ձեզ հետ մնալու եմ և կուլ մղելու, կամ թէ անձամբ գնալու եմ և անձնատուր վիճելու :

— Ոչ, ոչ, ազգակցիցին ամենքը անձնատուր լինելու իրաւունք չունին : ամենքս ալ միասին կը կուլինք : թոյլ չենք տար որ զմեզ այստեղ նման կոտորեն : Միայն դոն հիմա ժողով մնացիր, մենք կերթանք բոլոր ընկերներուն քու սրտումդ իմացնելու :

Մարտիսը և երկու երիտասարդները կրկին դուրս եկան Վահէի սրտումնէն : Ընկերներին հողորդելու համար : Նանէն և Նազուլն գնացին Սարգսի կողմ մտ : իսկ Վահէն և Չարուհին մնացին միմեկ :

Մի քանի րոպէի լուսթիւնից յետոյ Վահէն ասեց :

— Է՛հ, Չարուհիս, հիմա դու գո՛հ ես արդեօք, չես զղճացել ինձ հետ

սյստեղ գալուդ համար :

Վաղը կարող է կոտորած լինել : վաղը թրքական զօրքը, զինուած ամբոխը, և քրդերի օրդուները կարելի է որ յարձակում գործեն Վանի անդէն ժողովուրդի վրա : և ես մի քանի տասնեակ քաջ ընկերներով պարտանոր եմ ձեռքիցս եկածը անելու այդ ահագին պարտութեանը դիմադրելու համար : Վաղը կարելի է որ այս քաղաքը զորդայ կանանց ազգակցներով, մանուկներով աղեկաուր ճիչերով, հայկական արիւնք գետերի նման վազի փողոցներով, հրդեհված տներով ծուխը մինչեւ երկինք բարձրանայ :

Կարող ես դիմանալ այդ տեսարանին : չը պետք է զղճա՞ս որ բախտը կապեցիր ինձ նման մի անհնազախտ, արիւնածարաւ, կրակ, սուր, զնդակ, մահ սիրող մի մարդի հետ : Կարող է պատահել որ ես էլ սպանվեմ, վաւաչաւ թուրքերից մէկը զեղ տեսնի և իր հարձիք տանի : Չի սպանի, համոզված եմ : որովհետեւ թուրք

քը զեղ նման կիկնրին չի սպանում :

— Ինչ ես ասում Վահէ, դժվել ե՞ս : ի՞նչ զղճայ : ես էլ զեղ չափ մահ, արիւն, աւերում, հուր և սուր եմ սիրում, որովհետեւ դրանց միջոցով է միայն ստուղիւ ազատվում : Հայը միշտ կոտորվել է, բայց կամաց կամաց : հայկիւնը միշտ հարէմ է սուր վել, միայն ստանց կուսելու : հայ մանուկի գլուխը միշտ թուրքի թրի սրութիւնը փորձելու ստարկայ է և զել, միայն անանց բողոքի : Հիմա կուրի կոչը մենք ենք բարձրացրել, ուրեմն և պէտք է կուսել :

Որ թուրքը կարող է ինձ հարէմ տանել : հապա այս տարձանակը ես գուր եմ կրում : Վաղը ես էլ քու կողքին եմ կանգնած : զեղ հետ հաւատար կուլ եմ մղելու թէ՛սմուռ դէմ, եթէ ես զեղից առաջ սպանվեցի լաւ : եթէ դու սպանվեա, ես էլ քու ետեւից եմ գալու : բայց հաւատացած եմ որ վաղը կոտորած չը պէտք է լինի և մենք դեռ երկար վանում կը մանք

ու կաշխատենք : Վանից յետոյ ուրիշ տեղ կը գնանք, որ կողմը կուզես, միայն միշտ Տաճիկաստանի մէջ, միշտ թշնամու զիմաց, միշտ նրա ստրկի տակ փորելու, միշտ մեր ստրկացած եղբայրներին սիրա : կրող տալու գործով զբաղվելով, ինձ համար դրանից լաւ կեանք չը կայ : ի՞նչ մեծ երջանկութիւն է կորոզանալ ստրկի մէջ ազատութեան տենչ ներշնչել, թշնամու բուռութեան հիմերի տակը փորել, մի գեղեցիկ օր խորտակելու համար :

— Այո, Չարուհիս, այդ իմ երեւտախս : միշտ թշնամու դիմաց, միշտ նրա կողքին, միշտ կեանքներու վրա տանգի մէջ : այդ է պատմութիւնը : սոց է միակ արժանաւորութիւնը գերի ժողովրդի տպաստը դաւակի :

ՎԱՐՂՕ
Վի 9

ճառ հղած են, սակայն այդ չը նշանակիր թէ ազգայնորձաններ չեն:

Յարգածք
Կ. Ս.
25 մարտ 1912
Պուքրէշ

Կրկին ԲԱՐԻՉ

«ՇԱՐԺՈՒՄ»-ի խմբագրութեան մէջ ստացուեցաւ «ԺՈՒՈՎՈՐԴԻՆ»-ի «ԴԱՏԱ» վերնագրով պրնչուր մը որ կը կրէ Մարգար Մելիսոսեան ստորագրութիւնը:

Այդ պրնչուրին մէջ էն կարեւոր կէտը ան է, որ «ԺՈՒՈՎՈՐԴԻՆ» խմբագիր պ. Գարեգին Մեծատուրեան, «ՇԱՐԺՈՒՄ»-ի խմբագիր պ. Մ. Պաղտատարեանի տպարանին մէջ երեք հոգիի ներկայութեամբ յայտարարած է որ Զօպանեանի գրաշարը իրօք իրեն յուցուցած է Ռուս կրթական նախարարին ուղղուած նամակ մը որուն Զօպանեան խոստացած կրկնային գրառքակառուցութեան գոյծն է եթէ «ԱՆԱՀԻՏ»-ի մուտքը Ռուսիա թող տրուի:

Այդ պրնչուրին մէջ Զօպանեան կը մեղադրուի նաև Պատմաճեանը Ռուս կառավարութեան և «ԺՈՒՈՎՈՐԴԻՆ» շաբաթաթերթի ֆրանսական կառավարութեան հանդէպ հրատարակուած կատակածելի ներկայացնելու մէջ:

Ինչպէս ըսինք այդ պրնչուրին մէջ ամենէն աչքի զարնողը Մեծատուրեանի վկայութիւնն է, որ իր աչքերովը տեսած է այդ նամակը:

Պարոն Մեծատուրեանի կը մնայ պարզել այդ խնդիրը: Եթէ Զօպանեան իրօք այդ ոգով նամակ մը գրած է Ռուս նախարարին, բացարձակապէս ազազու մը հղած է իսկ եթէ առանց այդ պայմանին արտօնութիւն խնդրած է «ԱՆԱՀԻՏ»-ի Ռուսիա մանկուն համար, այդ պարագային մէջ յանցանք մը չիկայ:

ՇՐՋԱՅԵՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒՆԵԿՇՈՒ

Ֆարիզի հայ բարեգործական ընկերութեան շրջաբերական հաշուեկը շքոր ընդունեցինք, որ հրատարակած է նոր վարչական ժողովը:

Այդ հաշուեկիւն կիմանանք որ ընկերութիւնը 1894ի յունիս մէկէն սկսեալ մինչև 1901ի պարահանդէսը անկէցիւր է 30717 ֆր. եւ 20 սենթիմ եկամուտ: Այս եկամտէն օգտուած են բաւական թուով ազգատներ, որոնք եւ ուսանողներ: Ուսանողները պարտք վերցուցած են և այժմ աղքէն պարտքին մէկ մասը վերադարցուցեր են:

Նոր վարչական ժողովը իրեն գործունէութեան համար ծրագիր մը ունի, որոնցմէ աչքի զարնողը Գ. Բ. Ե. յուզուածն է:

Այդ յուզուածով վարչական ժողովը կը յայտարարէ որ յատուկ շրջաբերականներ պիտի դրկէ թորքիոյ հայրենակ քաղաքները եւ դիւզերը, մտ ազգայինները զգուշացնելու համար անխորհուրդ եւ անպատիւ գաղթականութեան փոսնդներէն, բացարձակով որ լիզու և բանուկ ար-

հեստ չը գիտցողներուն ինչ չարքաներ կայանայ պանդիտութիւնը:

Յետոյ վարչական ժողովը որոշած է քացի բարեգործութիւն լինելէ ալ և ուրիշ ազգոգոտ հաստատութիւններ հիմնու ձեռնարկել: Կառավարութիւնը ընկերութիւնը վաւերացուցած է, և Բարիզի թաղապետութիւնը տարեկան 2000 ֆրանք նուստ կուտայ: Այդ գումարը շնորհիւ անհոգութեան քանի մը տարիէ ի վեր ստացուած է, և վարչական ժողովը պիտի ջանայ դանձել այդ գումարը:

Յաջողութեւ և ևսանդ կը մաղթենք նոր վարչութեան:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՈՆՆԻԿ

Տրագիրներ յատկապէս բնութեւր է Եղիշիկ վարդապետ Պուպուեան:

Մինչև այժմ Պատրիարքարանը կարծող արկածելոց ի նպաստ 2,500 ոսկի ընդունել է:

Իմչիլի հիւանդանոցի հարկարմեակը տօնուեր է բաւական շքեղութեամբ և ներկայ կը կրէ և օտար նշանաւոր անձնաւորութիւններ:

Բազրատ Խալաթեան Պէրլինի գրական ընկերութեան մը մէջ մարտ 1ին ընդարձակ յօդուած մը կարդացիւր է հայ ժողովրդական վէպի մասին: Ներկաներուն կողմէն այդ յօդուածը լու ընդունելութիւն գտեր է:

Թէհրանի հայ տիկիները «Սրբապետ» անունով ընկերութիւն մը կազմեր են կրթական գործին ստատարելու համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Պանք Օթոմանը մերժած է թուրք կառավարութեան 46 հազար ոսկիի կանխավճար մը ընել, պաշտօնեաներուն ամսական մը վճարելու համար:

Ձինուորական վարչութիւնը 5,000 ոսկիի փոխառութիւն կը փնտէս զինուորներուն կոշիկներ գնելու համար:

Եթե վէլիլը ելեւմտից նախարարին առաջարկած է յայանի գումարներու ձեռք չը դպցնել, որոնք կրնան պէտք գալ Մակեդոնիոյ և Ալպանիոյ մէջ ու է պատահականութեան միջոցին:

Սալթանը որոշած է յետաձգել ձիրմիլեանի հաստատումը, սակայն կրկին ռուս զեւպանը պնդեր է հաստատման իրատէն տալ:

Պուլկար էքզարիւր Պուլկարիայէն մէկ քանի հարիւր հեռագիր ընդունել է, որով պուլկար ժողովրդը զինքը կը քաջալերէ զիմադրելու ձիրմիլեանի հաստատումը արդիւրեւ համար:

Պ Ո Ւ Լ Կ Ա Ր Ի Ա

Սօֆիայի մէջ կառավարութիւնը գրաւեր է զինամուտ Իփանօֆներուն 2000 հրացանները:

Ապրիլի 3ին նախարարացեա Տանէֆ Բեթեթպուրկէն մէկներ է գէպի Պուլկարիա:

Պաշտօնեաներու մարտի ամսականը պիտի վճարուի:

Ռ Ո Ւ Ո Ւ Ա

Արարքին գործոց նախարար Սրեակիին իր պաշտօնատունէն ելլալով կողմէ կզեր երթալ պէտական խորհրդին պաշտօնարանը, սպայ մը կը մօտենայ իրեն և նամակ մը կը յանձնէ. նախարարին նամակը ստած միջոցին նամակաբերը չորս անգամ ատրճանակէր պարպէ ն ծանրապէս կը վերադառնէ:

Նախարարը անմիջապէս մօտակայ հիւանդանոցը կը տարուի, բայց մէկ ժամէն կը մեռնի: Ապանոցը կիւզի համալսարանի անցեալ տարի պատմութիւն ուսանողներէն է. զիմամբ սպայի զգեստներ հագած է որ զիւրու թեմաք կարենայ մերձենալ նախարարին: Չերբակ սուրբ է սուանց գիմադրութեան:

Ռուս նշանաւոր ժողովրդական գրագէտ Վլէպ Ուսրէնքին մեռեր է: Համակրելի գրագէտը երկար տարիներ է ի վեր հոգեկան հիւանդութեամբ կը տառապէր:

Թ Ր Ա Ն Ս Վ Ա Լ

Թրանսպալի ներկայացուցիչները Եթէյն, Նուլք Պուրկէր, զօրավար Տուէթ և ուրիշներ Իրէթթոլիա գացած են, Բիշնէրի հետ տեսնուելու համար:

Կարասուի որ պօէր ներայացուցիչները չուտով իրենց առաջարկութիւնները պիտի ընեն խաղաղութեան մասին:

Պ Է Լ Ճ Ի Գ Ա

Կը կարծուի որ նախարարութիւնը հրամարական պիտի տայ և Լէօթոլտ թագաւորը պիտի նոր նախարարութեան արտօնէ սահմանորո թիւնը բարենորոգելու խոստումով պաշտօնի աննցիլ: Երկրի վիճակը շատ սարսամ է. ընդհանուր ապստամբութենէ կը վախցուի:

Բ Ա Յ Ն Ա Մ Ա Կ

Թէեւ Տօպրիւր Պուլկարիոյ պղտիկ քաղաքներէն մէկէ է, ուր նկարչութեամբ և լուսանկարչութեամբ կը պարապիւմ. չը նայելով որ գր-

նուած շրջանակու ալ շատ յարմար չէ մեծ յառաջգրութեան, բայց միշտ աշխատած եմ յետաճուտ բլբալ արուեստիս զիտական և արուեստական ամենավերջին կատարելագործւած թեանց քայլ: առ քայլ հետեւիլ. այսօր ունիմ արուեստին ամենավերջին կատարելութեամբ օժտուած գործիքներ, որոնց հետ միասին շնորհիւ նաև նկարչութեան արուեստիս, այսօր կարող եմ արտագրել ակունքս իսլամի ամենակատարելագործուած պատկերներ, որոնք մասնաւոր կերպով մշակած եմ և որուն մէջ նրկարչութիւնը մեծ դեր ունի:

Ասիական փորձելը գծուար չէ, կըրնաք ձեր մէկ լուսանկարը զրկել իմ հասցէիս և պիտի ստանաք մեծագիր, օրինակին ճիշդ նման, միայն 15 ֆրանքի փոխարէն. այն ալ ստանալէ և հաւնելէ վերջը վճարելու պայմանաւ:

Իսկ անոնք որ կտաւի վրայ իւրաներկ բնական գոյներով պատկերներ կուզեն ունենալ, պէտք է ընդհանուր գաղափար մը տան նոյն անձին գոյներ նկատմամբ. (երեսի ընդհանուր գոյնը, աչքերու և մազի գոյնը) բնական մեծութեամբ 35 ֆրանք արժող. կրկին վերոյիշեալ պայմաններով:

Թէեւ շատ տեղեր ակունքս ամեն պատկերներ կը պատրաստեն, բայց ես կը փոտանցնեմ որ եւ ոչ մէկը այնչափ կատարելագործուած կրնայ ըլլալ, որչափ նկարչի մը պատրաստածը. վասն զի առանց կանոնաւոր ռըթիւշի ոչ մէկ ակունքս ամեն արժէք կրնայ ունենալ:

Հասցէ
Ն. Սիւսկեան Նկարիչ—Փօթօկրայ
Տօպրիչ
4-4

40ԵԿԻՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Հայրապետ Մարգարեան «Բրէտանիկա» մեծ պոթոտային վրայ. Ամենաբնաւոր ապրանքէ պատրաստի և մասնաւոր պատեհրով կոշիկներ. գները չափաւոր. վստահ ենք թէ յաճախորդները գո՛ւ պիտի մնան ամեն կերպ. վառնա

L'EUROPEEN

Շարաթաթերթ քաղաքական, միջազգային իրաւունքի, ընկերական հարցերու, գրական և գեղարուեստական:
Տարեկան 15 ֆր.
Վեցամսեայ 8 ֆր.
Հասցէ 24 rue Dauphine Paris VI

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԻՒՆԻՆ

Եւրոպայի Հայ. Ուս. Միութեան նամակ ուղարկելու և առասարակ ամէն տեսակ դիմում ընելու համար պէտք է գիծել հետեւեալ հասցէով. Իւնիոն Տե Զ'Երիշիսիս Աւմ. Լ'Եօրոք ՚իւ իր Լ'Եֆօլ իր Եիւլի Սուխ ժընէվ Կարգադիր Յանձնաւորով

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносянъ

Печ. Взаимность — Варна